לג א מיי' פ"ה מהלכות שבת הלכה כא :
לד ב שם הל' יח יט כ:
לה ג שם הלכה כא :
לו ד מיי' פ"א מהלכות שביתת עשור הל"ג טוש"ע או"ח סימן תרי"א סעיף ג :

נושא/מבנה ◇ שלבים בסוגיית מאן קתני רק מקור בענין תקיעה והבדלה בין שבת ויו"כ

נושא קניבת ירק ביו"כ שחל 1. לפני שבת 2. בשבת

מבנה תשובות לשאלה (מה לא תוקעין ביו"כ שחל שבת) והודיע ויו"כ מותר בקניבת ירק

נושא/מבנה דעות בחלוקות בקניבת ירק ביו"כ שחל לפני שבת

רבינו חננאל

*) השתא הוא בפלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע: אמר ר' זירא כי הוינן בבבל הוה אמרי' הא דתניא יוה"כ שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא. כלומר מפני מה תוקעין בע"ש כדי להבדיל מן המלאכה כיון שע"ש יוה"כ הוא אין שם מלאכה שצריכין תקיעה להבטילן. וכן הבדלה כדי להתיר העם למלאכה וכיון שמוצ"ש יוה"כ אין בו התר מלאכה לפיכך אין צריך להבדלה. וא"ר זירא כי סליקי להתם ואשכחתיה ליהודה בריה דר"ש בן פזי דאומר הא מתני' ר"ע היא דלא שני ליה בין שבת ליוה"כ דהא לא חלבי שבת קריבין ביוה"כ ולא של יוה"כ בשבת לפיכך לא צריך הכירא בין האי להאי. אלא לר' ישמעאל דשני ליה ליתקע במ"ש ליוה"כ דלידעו הכירא לכהנים להקריב מה שנותר מחלבי שבת וא"ל ר' זירא אפי' לר' ישמעאל ושני ליה בין שבת ליום הכיפורים כהנים זריזין הן ויודעין שחלבי שבת קריבין ביוה"כ לפיכך לא בעי תקיע' ואבדלת' איני דכהנים זריזין הן והתנן ג' להבדיל בין [קודש] לחול ושנינן הא דתנן להבדיל בין קדש לחול איננה שנויה לגבי כהנים אלא לישראל בלבד. כדאמר אביי התם ביומא לענין נברשת של זהב שעשת הילני על פתח ההיכל להודיע עת ק"ש דלאו לכהנים איתעביד אלא לשאר עמא דבירושלים. ואקשי' תוב וליתקע בהדי הבדלה לשאר עמא דנידעו דשרי להו קיטבת ירק מן המנחה ולמעלה. דהא קי"ל דבשבת אסור לקנב ירק ולהניח לערב משום בורר. ואמרינן (לעיל ע"ד) אמר אביי בורר ואוכל לאלתר בורר ומניח לאלתר אבל שלא לאלתר לא יברור. ובסוף אמרוה קמיה דרבה ואמר דשפיר אמר נחמני. אבל ביוה"כ מותר לברור ולקנב מן המנחה ולמעלה ולהניח במוצאי יוה"כ. ומפרק רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר. פי' תקיעה אסורה משום שבות. דדרשי כל מלאכת עבודה יצאו תקיעת שופר ורדיית הפת שהן חכמה ואינה מלאכה ולא דחו שבות לא בשבת ולא ביוה"כ בתקיעה להתיר קניבת ירק אי הוה איכא מילתא למיסרא משום מלאכ'[הוא] דדחי שבות ותוקעין אבל למישרא קניבת ירק לא דחו שבות ותקעי. רב שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו. פי' אפילו תימא דוחין שבות להתיר מידי דאית ליה רשות למיעבדיה בקרובה דוחין שבות (משום) להתירו. אבל מידי דרחיק ולית ליה למיעבדיה בקרובה אין דוחין שבות להתירו. וקניבת ירק ביוה"כ לאחר אלא מן המנחה ולמעלה. איני והתנן יו"ט שחל להיות ע"ש תוקעין ולא מבדילין. ולאחר שבת מבדילין ולא תוקעין. ואי אמרת רשות קרובה התירו ליתקע במיעל יו"ט שחל להיות לאחר שבת כי היכי דנידעו דשרי לשחיטה לאחר. ועמדה הקושיא. ונדחה הא דרב שישא. ואסיק' אלא מחוורתא כדר' יוסף. וקשי לן בהא שמעתא הא דאמר רב יהודה בריה דר"ש בן פזי הא מתניתא ר' עקיבא היא דאי ר' ישמעאל הא אמר חלבי שבת קריבין ביוה"כ ליתקע במ"ש ליוה"כ כי היכי דנידעו וחלבי שבת ביוה"כ קריבין. וקשיא לן וכי יש תקיעה במ"ש דאמר ליתקע במ"ש. והיו מן החכמים מפרשין ואמרי' האי גירסא מאן דגרים ליתקע טעותא הוא. אלא הכי קאמר דאי ר' ישמעאל היא ניבדיל כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין ביוה"כ. וקמפרש בתלמוד א"י דגרסינן ר' זעירא בשם רב חסדא יוה"כ שחל להיות ע"ש אין תוקעין לאחר שבת אין מבדילין. אימא כר"ע ברם כר' ישמעאל מבדיל שכן חלבי שבת קריבין ביוה"כ. א"ר זעירא קומי ר' מנא אפילו כר' ישמעאל לא יבדיל כלום הוא אלא להתיר דבר שהוא אסור אילו הקטיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מתיר ופירוקא דר' זירא בתלמודא דילן היינו טעמא דלא מבדילינן משום דכהנים זריזין ספי עדיף. וטעמא דרב שישא בריה דרב אידי נמי אינליא לן

*) לכאורה תמוה דהא ר"י ור"ע לא פליגי רק בחלבי שבת אי קרבין ביוה"כ אבל בחלבי חול לית מאן דפליג ועי' תוס' שם ד"ה אבל וכמל"מ בפ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ג' ודו"ק.

ליתקע כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין ביום הכפורים. הך תקיעה בע"ש קאמר כדפירש בקונטרס אבל יוה"כ שחל באחד בשבת לא תקעי במוצאי שבת להודיע שיוה"כ הוא קל דאדרבה מתוך התקיעה יהא נראה שהוא חמור דכל תקיעות שתוקעין בע"ש או עי"ט תוקעין בכניסת חמור והכי אמר בסמוך י"ט שחל במוצ"ש מבדילין ולא תוקעין ולא תקעי להודיע דחלבי שבת קריבין בי"ט ומיהו התם דבר ידוע הוא שי"ט קיל הוא משבת והא דפריך עלה בסמוך ואמאי ליתקע כי היכי דלידעי דשרי שחיטה לאלתר אותה תקיעה איכא אלא להודיע שהוא לילה ולא להודיע שי"ט קל הוא משבת והא דלא קאמר הכא ליתקע כי היכי דלידעו דחלבי יוה"כ אין קריבין בשבת דהא כי לא תקעי נמי מחמת שבת ויוה"כ שוין אין קריבין של זה בזה אם כן התקיעה אינה מוכחת שלא יהיו קריבין של יוה"כ בשבת והא נמי לא בעי למיפרך ולידכר במוצאי שבת דלידעי דחלבי שבת קריבין ביוה"כ דהא אפי' מבדיל בבית הכנס' ברבים אין פרסום בהבדלה כמו בתקיעה :

וליתקע כי היכי דלידעו דשרי בקניבת ירק. ה"ה דהוה מצי למיפרך אליבא דר' ישמעאל ליתקע כי היכי דלידעו שמליגין את המתים מיוה"כ לשבת אלא ניחא ליה למיפרך לכ"ע :

אמר רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר. לעיל כי פריך ליתקע כי היכי דלידעו דחלבי שבת קריבין כו' לא הוה מצי לשנויי הכי דאין זו התרה מה שמתירין להקריבם אלא חומרא הוא שיקטירו האימורים ולא יבאו לידי נותר ויש חומרא בדבר שחייבין להקטירם :

אלא לקניבת ירק. נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא דאי מדאורייתא ביוה"כ נמי ליתסר והא דאמר בפרק כלל גדול (לעיל עג:) האי מאן דקניב סילקא חייב שתים התם מיירי במחובר והכא איירי בתלוש כדפירש בקונטרס ולא דמי להא דאמר בפרק כלל גדול א) האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן דהתם מיירי כשעושה חתיכות דקות מאד והכא מיירי כשעושה חתיכות גדולות :

לעולם למלאכה. וקניבת ירק דברייתא היינו שעושים דק דק דהוי איסור דאורייתא דדמי לטוחן א"נ במחובר :

לעיל **ואמאי** ליתקע כי היכי דלידעו דשרי בשחיטה. לא להודיע די"ט קיל אלא להודיע שהוא לילה וכן אומר ר"י מה שתוקעים במוצאי יוה"כ אינו אלא להודיע שהוא לילה ויאכילו את בניהם שהתענו וגם להכין סעודת מוצאי יוה"כ שהיא כעין י"ט ב) כמו שיסד הפייטן ג) אחר גמר מילוי אכול בדלוי ורצוי ולא כמחזורים שכתוב בהן שהתקיעה זכר ליובל כי למה תוקעין בכל שנה ושנה וכי היה יובל בכל שנה ושנה :

הדרן עלך ואלו קשרים

א) [דף עד: וע"ש תוס' ד"ה האי מאן] ב) [ועי' תוס' לקמן קיז: ד"ה אבל לא טוי] ג) [בסומון של מנחה ליוה"כ]

*כי הוינא בבבל הוה אמרי הא דתניא (א) יוה"כ שחל להיות ע"ש לא היו *תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא כי סליקנא להתם אשכחתיה ליהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר' עקיבא היא דאי רבי ישמעאל כיון דאמר חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים ליתקע כי היכי דלידעי דחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים ואמינא ליה אנא *כהנים זריזין הן אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי מי אמרינן כהנים זריזין הן והתנן *שלש להבטיל את העם ממלאכה שלש להבדיל בין קודש לחול *כדאמר אביי לשאר עמא דבירושלים הכא נמי לשאר עמא דבירושלים; וליתקע כי היכי דלידעי דשרי בקניבת ירק מן המנחה ולמעלה? אמר רב יוסף לפי שאין דוחין שבות להתיר ורב שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו *שבות רחוקה לא התירו ושבות קרובה התירו *והתנן יום טוב שחל להיות ערב שבת תוקעין ולא מבדילין, מוצאי שבת מבדילין ולא תוקעין ואמאי ליתקע כי היכי דלידעי דשרי בשחיטה לאלתר? אלא מחוורתא כדרב יוסף. אמר רבי זירא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא יוה"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק אמר רב מנא תנא (א) מנין ליוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל °שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב °לא תעשה כל מלאכה אלא לאו אקניבת ירק, ש"מ, אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן יוה"כ שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק מיתיבי מנין ליוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל שבתון שבות למאי אילימא למלאכה והכתיב לא תעשה כל מלאכה אלא לאו בקניבת ירק? לא, לעולם למלאכה ולעבור עליה בעשה ול"ת, תניא כוותיה דרבי יוחנן יוה"כ שחל להיות בשבת מותר

כי הוינא בבבל. כשלמדתי תורה בבבל קודם שעליתי לא"י : **לא היו תוקעין**. שם תקיעות שתוקעין בע"ש להבטיל ולהבדיל משום דיוה"כ קודש כשבת ואסור בכל מלאכה: **ובמוצ"ש**. אם חל בו יוה"כ: **לא היו מבדילין**. בתפלה המבדיל בין קדש לקדש כמו שמבדילין ביו"ט שחל להיות במוצ"ש : **דברי הכל היא**. לא הוה מסיקנא אדעתאי דתיהוי בפלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא דמתני' : **רבי עקיבא היא**. דחשיב ליה יוה"כ כשבת הלכך לא בעי למתקע להבדיל בין זה לזה להיכרא דלא תקעינן אלא בין יום קל ליום חמור וכי היכי דבשבת לא תקעי להבדיל כהנים מלהקריב חלבי שבת ביוה"כ, ביוה"כ נמי לא תקעינן להבדילן מלהקריב חלבי יוה"כ בשבת : **דאי ר' ישמעאל**. כיון דקיל ליה יוה"כ משבת ליתקע להבטיל מהקריב חלבי יוה"כ בשבת ובתקיעה זו יביעו שהוא יום הקל ולכשיחול יוה"כ במוצאי שבת ולא יתקעו ידעו שמותר להקריב בו חלבי שבת : **זריזים הם**. בקיאים הן בכל ואין צריכין סימן דכתיב בהן יורו משפטיך ליעקב (דברים לג) : **והתנן**. במסכת סוכה : **ג' להבטיל כו'**. ומני להו בתקיעות שבמקדש אין פוחתין מכ"א תקיעות במקדש וקס"ד מדתקעי' להו במקדש להיכרא דכהני תקעי להו : **כדאמר אביי**. בסדר יומא בפרק ג' גבי נברשת שעשתה הילני המלכה על פתחו של היכל בשעה שהחמה זורחת ניצוצות יוצאות הימנה והכל יודעים שזמן ק"ש הגיע ומותבינן ורמינהו הקורא ק"ש עם אנשי משמר לא יצא אלמא לאו בזימנא קריין ואמר אביי הא סימן דנברשת לשאר עמא שיקראו ק"ש בעונתה : **וליתקע**. בין לר"ע בין לרבי ישמעאל לאודועי דקל הוא משבת, דיוה"כ שרי בקניבת ירק תלוש לנתק העלין מן הקלחין כדי להשוותם שיהו מוכנים לחתכן ולפרמן דאמרינן לקמן דשרי משום דהוי עינוי שרואה ומזומן ואינו אוכל : **קניבה**. כי ההיא דכלל גדול (לעיל עג:) האי מאן דקניב סילקא, אלא דהתם במחובר והכא בתלוש : **לפי שאין דוחין שבות להתיר**. תקיעת שופר שבות הוא וקאמרת דלידחיה להודיע היתר בקניבת ירק, אין דוחין שבות להתיר אלא לאסור כגון יו"ט שחל להיות בע"ש תוקעין להבטיל ולהבדיל : **ורב ששא בריה דרב אידי אמר לעולם דוחין שבות להתיר**. אי הוה מיבעי' לן היתרא האידנא אבל השתא דלא מיבעי לן קניבת ירק ביוה"כ שחל להיות בע"ש שהרי בשבת לא יבשלום ולא תהא תקיעה זו אלא להודיענו היתר בשנה אחרת שיחול יה"כ באמצע שבת, לא התירו : **שבות קרובה**. כלומר דחיוב שבות התירו לצורך דבר קרוב ולא לצורך דבר רחוק : **תוקעין**. להבטיל את העם ממלאכה המותרת ביו"ט כגון אוכל נפש ולהבדיל בין הקודש ובין החול : **ולא מבדילין**. בתפלה ועל הכוס דלא תקנו לומר הבדלה אלא ביציאת קודש ובכניסת חול, ולא בכניסת קדש וביציאת חול דהתם שייך לקדושי יומא וקדוש יום שמקדשין על היין הוי היכירא דיליה : **מוצאי שבת**. ואם חל יו"ט במוצאי שבת מבדילין בתפלה ועל הכוס "המבדיל בין קודש לקודש" מפני שהקודש חמור יוצא ונכנס קל : **ולא תוקעין**. מבעוד יום להבטיל ולהבדיל דהא היוצא חמור והיום לא עשו שום מלאכה : **ואמאי**. אי ס"ד דוחין שבות להתיר לצורך דבר קרוב יתקע משחשיכה לידע דשרי בשחיטה לאלתר : **אסור בקניבת ירק**. ולא מבעי בשבת דעלמא דאסור משום שבות דקטרח משבת לחול אלא אפילו האידנא דיש כאן עינוי דהא בשאר יוה"כ שבשאר שבות אסור זה מותר השתא דחל בשבת לא שרו רבנן : אמר רב מנא תנא כו' : **ת"ל**. בשבת בראשית שבתון שבת קדש ושבתון משמע שבות : **ולמאי**. באיזה קניבה אסר לן קרא : **אילימא במלאכה**. כגון מחובר : **הא כתיב לא תעשה כל מלאכה**. והא תו למה לי : **אלא לאו לקניבת ירק**. בעלמא בתלוש דמידי דלאו מלאכה קאי עליה בעשה דשבתון-שבות, וכיון דמדאורייתא אסור בכל שבתות השנה הכא לא שרינן ליה משום עגמת נפש למידחי איסור דאורייתא ובשאר יוה"כ שרי לעגמת נפש ואע"ג דכתיב ביה נמי שבתון שבות לאו ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעכב מלהתענות מדסמכינן לועניתם הכי דרשינן לה בפרק בתרא דיומא (דף עד.) לרחיצה וסיכה ודומין להם :

סוכה נד:

[לעיל כ. וש"נ]

סוכה נג:

יומא לז:

[פסחים מ.]

חולין כו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב מנא תניא נמי הכי מנין ליוה"כ :

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר' יוחנן. נ"ב דרב הונא (ר"ל לגי' הרמב"ם ומ"מ) :

רב נסים גאון

עד כאיסר האיטלקי : כדאמר אביי לשאר עמא דבירושלים. ומשכחת דברי אביי במס' יומא בפרק אמר להן הממונה (דף לז) דתנן הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתח ההיכל. תאנא בשעה שחמה זורחת ניצוצות יוצאות ממנה ויודעין שהגיע זמן קרית שמע. מיתיבי הקורא קרית שמע כו' אמר אביי לשאר עמא דבירושלים : סליק פרק אלו קשרים